

Svar på fullmäktigemotion om ordnandet av talterapitjänster

294/01.01.00/2015, 150/00.02.00/2015

Social- och hälsovårdsnämnden 17.11.2015

Mer information:

överläkare Pia Höglund, tfn 09 5056 491
fornamn.efternamn@grankulla.fi

Sammanlagt 13 fullmäktigeledamöter har lämnat in en motion daterad 8.6.2015 om att talterapieresursen i Grankulla ska ses över. I motionen konstateras att endast en talterapeut verkar i staden och att det finns klienter i behov av talterapi i daghemmen och lågstadierna, men att personal saknas för att tillgodose detta behov.

Nuläget

Hälsovården i Grankulla har en heltidsanställd talterapeut. I proportion till invånarantalet utgör detta en resurs som jämfört med hela landet är på medelnivå eller t.o.m. högre.

Talterapeuten arbetar på hälsocentralen och betjänar både finsk- och svenskspråkiga klienter, både barn och vuxna. Fokus för verksamheten ligger på bedömning av störningar i talutvecklingen hos barn under 7 år, handledning för barnen och deras närmaste, samt individuell talterapi i längre eller kortare perioder.

Barnen och deras familjer remitteras till talterapeuten särskilt om artikulationssvårigheter upptäcks i samband med 5-årskontrollen på rådgivningen. Om flera olika artikulationsfel förekommer, brukar man ofta be om konsultation redan tidigare, i samband med 4-årskontrollen. Artikulationsövningar med barn under skolåldern genomförs under handledning av talterapeuten, i nära samarbete med barnets familj. Uppföljningsbesök samt terapi för enskilda personer och grupper ordnas enligt behov. Handledningsbesök kan även ordnas för andra personer i barnets närmaste krets, t.ex. dagvårdspersonal, om de upplever att det behövs. Tills vidare har Grankulla ofta haft möjlighet att erbjuda mera talterapi och handledning för artikulationsövningar än andra kommuner.

Problem med enskilda språkljud är bland de vanligaste orsakerna till att barn behöver konsultation med en talterapeut, och därför är det viktigt att övningsprocessen, som innehåller övningar som ska upprepas, kan genomföras i barnets närmiljö som en del av dess dagliga rutiner (ställningstagande från Finlands barnneurologer om god rehabiliteringspraxis, 2014). Stöd från barnets närmaste omgivning bör utöver hemmet finnas även i barnets övriga inlärningsmiljöer, framför allt i skolan. Speciallärarna i våra skolor har i.o.m. sin utbildning kompetensen att ge den uttalshjälp (s.k. talundervisning) som ges för skolelevers

uttalssvårigheter. Specialläraren som ansvarade för talundervisningen vid Granhultsskolan gick i pension i september 2015. Läraren handledde årligen ca 10–15 barn uttryckligen i uttalsövningar. Även barn i skolåldern kan ibland behöva konsultationsbesök hos en talterapeut. Då kommer initiativet vanligen från specialläraren.

Om det förekommer svårare kommunikationsstörningar så som särskilda språksvårigheter, svårigheter med talmotoriken (dyspraxi), stamning, eller språk- och talsvårigheter som hör ihop med en utvecklingsstörning, kan individuell talterapi under en längre period oftast vara till nytta för barnet. I dessa fall inleds talterapi oftast redan före skolåldern. Då ges individuell terapi antingen som medicinsk rehabilitering av talterapeuten på hälsocentralen, med betalningsförbindelse hos en privat talterapeut eller av någon av FPA:s tjänsteproducenter (grava funktionsnedsättningar). Talterapeuten vid hälsocentralen ger ofta stöd i övergångsfasen, då t.ex. beslut om rehabilitering har fördröjts eller det har varit svårt att hitta en FPA-terapeut.

Utfallsdata

Under år 2014 hade talterapeuten sammanlagt 582 besök av 85 klienter. I tre av fallen hade vårdansvaret för klienten överförts, vilket gav upphov till sammanlagt sex besök. Utöver detta mottog talterapeuten ca 80 telefonsamtal under året. En del av talterapien utgörs av köpta tjänster på grund av att kompetensområdet är så mångfacetterat (det omfattar bl.a. rehabilitering av sväljsvårigheter) och dessutom omfattar verksamhet på två språk vilket innebär utmaningar med bl.a. materialanskaffning. Vi har inte mottagit någon information om nämnvärd köpbildning eller fördröjningar i utbudet av tjänster.

I januari–augusti år 2015 uppgick kostnaderna för köptjänster inom talterapien till sammanlagt 4400 euro, vilket på årsnivå kunde uppskattas till ca 6600 euro.

Sammanfattning

På basis av ovanstående konstaterar vi följande:

Den nuvarande talterapiresursen räcker till för hälsovårdens behov under förutsättning att specialundervisningen inom bildningssektorn även i fortsättningen förses med resurser som innebär att speciallärarna tar hand om handledningen vid enkla uttalsfel.

Köpta tjänster kommer att behövas även i fortsättningen på grund av kompetensprofilens bredd och med tanke på eventuella belastningstoppar i arbetet; detta skulle gälla även om staden beslutade inrätta en talterapeuttjänst till (personalkostnader ca 56 000 euro per år). De köpta tjänsterna utgör ingen stor andel i nuläget, ca 500 euro i månaden. Om man beslutar att öka resurserna vore det naturligt att dela upp arbetet med utgångspunkt i talterapeutens arbetsspråk (finska och svenska).

Andra aktörers (särskilt bildningen, småbarnsfostran) förmåga (kompetens

och resurser) att ge praktisk handledning i barnets närmaste omgivning bör utredas inom sektorerna i fråga.

Ytterligare tväradministrativ utveckling behövs också när det gäller samarbetspraxis som gör tjänsterna tillgängliga på ett smidigare sätt, hjälper att fokusera sakkunnigresurserna rätt och etablera handledningen och konsultationerna. Alla förvaltningar kan konsultera talterapeuten vid hälsocentralen då de behöver hennes sakkunskap och kompetens.

Det är också nyttigt att införa metoder så som övningsvideor, som familjen/barnets närmaste kan använda som handledning i hur artikulationsövningarna ska göras i praktiken. I detta arbete är det nyttigt att öka samarbetet med närliggande kommuner.

Riktlinjer som leder till nya klientförhållanden (t.ex. integration) kan föra med sig en avsevärd mängd potentiella nya klienter, och i så fall blir det nödvändigt att omvärdera behovet av resurser och kompetens.

Utgående från det som framförts ovan kan man konstatera att det inte i nuläget är ändamålsenligt att inrätta en ny talterapeuttjänst. De tilläggsresurser som behövs blir fördelaktigare att anskaffa som köpt tjänst och genom att effektivisera samarbetsmetoderna. Eftersom staden endast har en talterapeut i sin tjänst är det viktigt ur ett riskhanteringsperspektiv att öka samarbetet t.ex. med aktörer inom den privata sektorn.

Bakgrundsmaterial: Fullmäktigemotion

Social- och hälsovårdsdirektören:

Nämnden antecknar motiveringsdelen för kännedom och för den vidare till stadsstyrelsen och fullmäktige som svar på den fullmäktigemotion som lämnades in 8.6.2015.

En ändring som föredraganden har gjort i motiveringsdelen har beaktats i protokollet.

Under behandlingen ändrade föredraganden beslutsförslaget så att det lyder som följer: Nämnden antecknar motiveringsdelen för kännedom och för ärendet vidare till finska respektive svenska nämnden för utbildning och småbarnsfostran för behandling och utlåtande. Därefter förs ärendet till stadsstyrelsen och fullmäktige för behandling.

Beslut:

Nämnden godkände föredragandens ändrade beslutsförslag.

SUS 10.12.2015 § 90

Social- och hälsovårdsnämndens svar från 17.11.2015 på motionen om tillgången på talterapijänster har behandlats inom den svensk- och finskspråkiga undervisningen samt inom småbarnsfostran. Utgående från denna behandling önskar bildningssektorn att följande aspekter beaktas i stadsstyrelsens och fullmäktiges behandling av motionen:

- det är av största vikt att talterapi resurseras tillräckligt, så att externa tjänster vid behov kan köpas. I stadens skolor och daghem finns inte speciallärare med kompetens i talterapi. Rekrytering av sådan expertis är utmanande eftersom talterapi inte längre ingår i lärarutbildningen av speciallärare.
- speciallärarens arbetstid är planerad så att man kan svara mot elevernas behov av stöd i inläringen och skolgången. Talterapi som en del av speciallärarens arbetsbild skulle minska på tillgången på stöd i undervisningen och skolgången.
- de gränsöverskridande samarbetsformerna kan och ska ännu utvecklas. Ur barnens synvinkel skulle det vara till fördel att talterapi kunde ges i daghemmet eller i skolan, om möjligt i grupp, och att väntetiderna skulle vara så korta som möjligt. Skolorna och daghemmen ser fram emot att nya digitala former av talterapitjänster utvecklas och tas i bruk.

Bildningsdirektören:

Nämnden avger sitt utlåtande om fullmäktigemotionen om talterapitjänster enligt ovanstående beredning och sänder ärendet till stadsstyrelsen för vidare behandling.

Beslut:

Enligt beslutsförslaget.